

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

14 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4

วัฒนธรรมไทยและ
วัฒนธรรมของประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตัวชี้วัด

นักเรียน

นักเรียนคิดว่าภาพวัฒนธรรมต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างไร

ของไทย

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นภูมิปัญญาที่ผู้คนในแต่ละสังคมรุ่นก่อน ๆ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาขึ้นจากของเดิม แล้วถ่ายทอดสืบต่อมายังคนรุ่นหลังโดยผ่านทางกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ

วัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยเกิดโดยคนในอดีต
และการรับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น
มาผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม
จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของไทย
ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีวัฒนธรรม
แตกต่างกันออกไป

ของดีประจำภาค

ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามว่าอาหารต่อไปนี้อยู่ภูมิภาคใด

ไส้กรอกอีสาน

ต้มข่าไก่

ข้าวยำ

ข้าวซอย

ของดีประจำภาค

ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามว่าศิลปะการแสดงต่อไปนี้อยู่ภูมิภาคใด

การตีกลองสะบัดชัย

หนังใหญ่

ลิเกฮูลู

ผีตาโขน

ที่มาวัฒนธรรมไทย

สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมานาน ซึ่งสามารถจำแนกที่มาของวัฒนธรรมไทยได้ ดังนี้

1 สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

2 อิทธิพลของพระพุทธศาสนา

3 อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

4 ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

5 การรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาปรับใช้

ลักษณะของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยมีแหล่งที่มาต่างกันและเกิดจากการหล่อหลอมขึ้นจนเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยมี ดังนี้

เป็นวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม

เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือพิธีกรรม

เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือการกุศลตามหลักศาสนา

เป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือเครือญาติและอาวุโส

เป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสาน

เป็นวัฒนธรรมที่นิยมความสนุกสนาน

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับ วัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลักษณะของวัฒนธรรมประเทศเพื่อนบ้าน

1

เป็นวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม

2

เป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมผสาน

3

เป็นวัฒนธรรมที่มีศาสนาและ
ลัทธิความเชื่อเป็นรากฐาน

4

เป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรมเฉพาะของตน

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านมีส่วนที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมไทย ในขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น

วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งอยู่ในเขตร้อน ลักษณะการก่อสร้างที่อยู่อาศัยจึงคล้ายคลึงกัน เช่น ใช้ไม้สร้างบ้านยกพื้นให้สูงขึ้นจากพื้นดิน มีช่องลมเพื่อระบายอากาศในบ้าน แตกต่างกันที่รูปแบบการสร้าง

บ้านเรือนไทย ประเทศไทย

บ้านบนเกาะซาโมอีร์ ประเทศอินโดนีเซีย

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมด้านการนับถือศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ผู้คนส่วนใหญ่ในประเทศไทย เมียนมา ลาว กัมพูชานับถือ ดังนั้น ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา จึงมีความคล้ายคลึงกับไทย แต่จะมีข้อปฏิบัติหรือความเชื่อบางส่วนต่างกัน

ตักบาตรดอกไม้ ประเทศไทย

ตักบาตรข้าวเหนียว ประเทศลาว

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมด้านประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีและพิธีกรรมมักมีรากฐานมาจากศาสนา ส่วนประเพณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและพบได้ในหลายประเทศ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีวิธีการปฏิบัติหรือรายละเอียดต่างกัน

ประเพณีสงกรานต์ ประเทศไทย

ประเพณีขนทรายเข้าวัด ประเทศไทย

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย

ผู้คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักใส่ชุดที่มีเนื้อผ้าบาง ระบายอากาศดีเพื่อให้เหมาะกับสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีชุดที่เป็นเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

ชุดอ่าวหญ่าย
ประเทศเวียดนาม

ชุดไทยจิตรลดา
ประเทศไทย

ชุดเคบาย่า
ประเทศอินโดนีเซีย

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมด้านภาษา

ประเทศลาว มีภาษาคลายคลึงกับไทย ส่วนชาติอื่นมีภาษาที่ใช้แตกต่างกัน โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมด้านอาหาร

อาหารของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มักประกอบด้วยข้าว ผัก และเนื้อสัตว์ มีการปรุงโดยใช้กะทิและเครื่องเทศ ซึ่งรสชาติและรูปแบบของอาหารจะต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

เฟอ ประเทศเวียดนาม

โมฮิงกา ประเทศเมียนมา

วัฒนธรรมกับปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์อันดี

สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมานาน ซึ่งสามารถจำแนกที่มาของวัฒนธรรมไทยได้อย่างสังเขป ดังนี้

1 วัฒนธรรมทางด้านศาสนา

2 วัฒนธรรมทางด้านภาษา

3 วัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

4 วัฒนธรรมด้านการศึกษา

5 วัฒนธรรมด้านเนติธรรม

วัฒนธรรมกับปัจจัยในการสร้างความเข้าใจอันดี

วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน

1 วัฒนธรรมทางด้านภาษา

2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับการปลุก
ชาตินิยม

3 วัฒนธรรมทางด้านศาสนา

4 วัฒนธรรมด้านความเชื่อและ
ทัศนคติเชิงลบ

5 วัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียม
ประเพณี

นักเรียนคิดว่าควรปฏิบัติตัวอย่างใดเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัฒนธรรมไทย

เกษตรกรรม

ยี่ดื้อเครือญาติและอาวุโส

ยี่ดื้อพิธีกรรม

ยี่ดื้อการกุศลตามหลักศาสนา

มีการผสมผสาน

นิยมความสนุกสนาน

ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ไทยกับวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่อยู่อาศัย

การแต่งกาย

การนับถือศาสนา

ภาษา

ประเพณีและพิธีกรรม

อาหาร

คำถามตรวจสอบความเข้าใจ

เรื่อง

วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ประเพณีสงกรานต์มีความสัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด

1. การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม อิทธิพลจากวรรณคดี
2. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ อิทธิพลทางพระพุทธศาสนา
3. ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
4. การเลือกรับวัฒนธรรมอื่นมาปรับใช้ การประกอบอาชีพของเกษตรกร

2. สุภาชิตของไทยประโยคหนึ่งที่ว่า “เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด” แสดงถึงลักษณะเช่นไรในสังคมไทย

1. สังคมไทยมีประเพณีที่ให้ผู้ใหญ่เป็นผู้นำ
2. สังคมไทยมีความสัมพันธ์กันโดยยึดหลักอาวุโส
3. สังคมไทยไม่เปิดโอกาสให้ผู้้อยแสดงความคิดเห็น
4. สังคมไทยให้ผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดอย่างเต็มที่

3. “ซ่อมวังทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หลังจากพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์และให้ศีลแล้ว
ยังมีการตั้งศาลพระภูมิอีกด้วย” ข้อความดังกล่าวแสดงถึงวัฒนธรรมไทยอย่างไร

1. วัฒนธรรมที่แบบเครือญาติ ยึดถือพิธีกรรม
2. ยึดการกุศลตามหลักศาสนา ยึดถือเครือญาติ
3. ยึดถือพิธีกรรมตามหลักศาสนา มีการผสมผสาน
4. วัฒนธรรมแบบผสมผสาน แบบเกษตรกรรม

4. วัฒนธรรมในข้อใดที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

1. การเล่นเพลงฉ่อย

2. ประเพณีลอยกระทง

3. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่

4. การรดน้ำสังข์ในพิธีแต่งงาน

5. เพราะเหตุใดวัฒนธรรมด้านศาสนาจึงเป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

1. เพราะทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่สอดคล้องกัน
2. เพราะทุกศาสนาทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรมอย่างมีขั้นตอน
3. เพราะทุกศาสนาสามารถปลุกกระแสชาตินิยม ทำให้เกิดความรักชาติ
4. เพราะทุกศาสนาต่างโน้มน้าวคนนับถือศาสนาอื่นให้มานับถือกันมาก ๆ

6. หากคนในสังคมไม่มีความเข้าใจทางวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะส่งผลอย่างไร

1. ลดทอนคุณค่าวัฒนธรรมอื่น
2. ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม
3. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามระเบียบของสังคมอื่น
4. เข้าใจถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

7. เพราะเหตุใดประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน จึงมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

1. เพราะเป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือพิธีกรรม
2. เพราะเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของศาสนาอิสลาม
3. เพราะเป็นประเทศที่มีสภาพแวดล้อมเป็นหมู่เกาะเหมือนกัน
4. เพราะเป็นวัฒนธรรมที่ได้แนวคิดหลักหรือความเชื่อมาจากศาสนาอิสลาม

8. แก้วตาต้องการไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่แตกต่างจากไทย แก้วตาควรไปประเทศใดมากที่สุด

1. อินโดนีเซีย ลาว

2. เวียดนาม สิงคโปร์

3. กัมพูชา มาเลเซีย

4. บรูไน เมียนมา

9. “จำปา เป็นนักศึกษาจากประเทศลาวมาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของไทย จนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงกลับไปประกอบอาชีพครูที่ประเทศลาว เธอจะเล่าความประทับใจในเมืองไทยทุกด้านให้ลูกศิษย์ชาวลาวยู่อเสมอ”
ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด

1. การศึกษาพัฒนาบุคคล ให้มีความรู้ความสามารถ
2. วัฒนธรรมและการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคน
3. ความร่วมมือกันทางด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
4. วัฒนธรรมกับการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

10. เพราะเหตุใดประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงต้องมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน

1. เพราะเป็นการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
2. เพราะต้องการหลอมรวมวัฒนธรรมที่ดั่งามของประเทศสมาชิก
3. เพราะแต่ละประเทศต้องการเผยแพร่ผลงานทางวัฒนธรรมสู่ภายนอก
4. เพราะต้องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของภูมิภาคไปปรากฏต่อสังคมโลก

